

Milyen Szegedet akarunk?

Szépet, tisztát, szellőset

Íme, a harmadik hozzászólás Anderle Ádám vitaindító cikksorozatához. Egy csokor álom... Nincs ugyan út erre a hegyre, nincs ugyan javaslat a cél elérésére — de barátságos és kedves.

Várjuk olvasóink további vitacikkeit.

Szépet. Tisztát. Szellőset. Lakói által európai. Nyitott egyetemet a városban: ha ki akar, 40 évesen is tanulhasson (meg 50 évesen is!), életén változtathasson, türelemmel és bizalommal önmaga és polgártársai iránt. Izgalmas színházat: prózában is több költészetet, művésőbb előadásokat, az operával versenyző prózai társulatot, merészebb célokat, több fantasztikumot!

Nagy, nyitott, szabad tereket a dómnál, Téli Játékokat. Szegényeknek szegényalapot, lakástalanoknak lakásalapot, betegeknek tiszta rendelőket, jó orvoslást, gyógyító kórházakat (műszerrel, gyógyszerrel, emberszóval is), időseknek ellátást, óvó figyelmet, élelmet, padokat, gyerekeknek boldog gyermekkort, szerető szülőket, gondos pályaválasztást, elegendő iskolákat! Piacot! Igazit! Kisebbséget, kevesebb füstöt, benzint, olajt — és több sétálóutcat, több gyereket és több nevetést.

Politikai egységet és sok vitát. Jó kormányzást (és jó kormányost). Több újságot, napilapot, híreket. Tiszta közéletet. Kevesebb téglagyűvet és több téglát. Pol-

gármestert, nyitott ajtókat. Kis bürokráciát. Kis szegénységet. Kismamákat. Perspektívát (nagyot). Mindenkinél! Kerteket. Kert-Szegedet. Napfényt. Többet! (És esőt is — néha.) Vendégeket — ne csak két hónapra, szervezett idegenforgalmat, szállodákat, hajóutakat.

Hatékonyabb ipart. Menedzsereket. Valódiakat. Mobilitást. Telefonvonalat. Külföldi tőkét — hazai tőkéket. Hogy itt forgassák. Kevesebb köznyit — több érdeklődést egymás iránt. Közösségeket. Testvérvárosokat — és sok-sok kirándulást azokba (többeknek, aki már volt, sor végére áll)! Életképes mozgalmakat! A városvédők, a nyelvtanulók, a pályamódosítók, az időseket ápolók, a színházrajongók, a hívők és sokan mások életerős mozgalmait. Elitebb tömegsportot és tömegesebb sikerű elitsportot. Nyitott sporttelepeket! Több teniszpályát, tenisztanárt és tenisztanfolyamot. Sokoldalú polgárokat. Több filozofálást, sétányokat, kevesebb kocsmát, kevesebb kocsma- és kocsmát. Több kólat, tejet — és több kóla- és tejivót, tisztább fejeket, bölcsőbbeket.

Szerelmet! És szeretetet. Odafigyelést. Mindenhol!

Gazdálkodást — városi szinten, összefogni, elosztani, nem pazarolni. Nyáron több „lovast” városnézést, kevesebb lócitromot. Citromot! Narancsot! Banánt! Étkezési kultúrát (és politikai kultúrát és vitakultúrát és színházi kultúrát és olvasáskultúrát és mozgáskultúrát). — Kultúrát! Minden mennyiségben! De: minőségben! Szabad Dóm teret! Nagy beszélgetéseket! Szaladgálásokat! Felettünk fénylő csillagokat! Magukban biztos erkölcsi rendet. Pártokat! És: pártszakadást... ha együtt nem megy (mert hogy ami nem megy, azt ne erőltessük). Erőltessük meg magunkat: ne acsarkodjunk, vicsoorogjunk, nyomakodjunk, furakodjunk! Városunkban öröm legyen az élet! Ne titkoljuk erőneinket! Mert nem olyan világban élünk. Jusson sör, pogácsa ünnepnapokra mindannyiunknak, és tartsuk magunkat távol a képmutatástól. Boldogság legyen a találkozás, és a köszönés mindnyájunknak, mindannyiunkkal.

És így minden pillanatunk oly szép lesz, oly csodás! És csodálkozva nézünk majd körül, egy várost látunk, amilyenre mindig is vágytunk: szépet, tisztát, szellőset...

Mátyás T. István

Majd a piac dönti el, hogy helyes volt-e a jelenlegi árváltozás

Július 1-jén, múlt szombaton, és 3-án, hétfőn, a fogyasztási cikkek, elsősorban az élelmiszerek, vegyi áruk és dohánytermékek, továbbá jó néhány importáru széles körben jelentős áremelésekre került sor. Mivel kizárólag áremelésekről van szó, amelyek szabadárú cikkek vonatkozásában az előzetes bejelentési kötelezettség sem vonatkozik az azokat gyártókra és forgalmazókra, hivatalos lista sem készült.

Budapesten például a Városház utcai baromfiáruházban hétfőtől így alakultak az árak: a csirkeaprólék 60-ról 66 forintra; az egész csirke 88-ról 99 forintra; a comb 110-ről 118-ra; a mell 110-ről 132 forintra; a libacomb 197-ről 203 forintra; a szeletelt pulykamell 240-ről 300 forintra nőtt. A Rózsadomb ABC-áruházban pedig egyebek között az alábbi áremeléseket érvényesítették: gyufa 70 fillérről 90 fillére; az örlött paprika 75-ről 81,50-re; a sólet konzerv 66-ról 79-re; egyes kalácsok; a kuglófok 16,50-ről 18-ra; a Royal likőrök 180-ról 203 forintra; egyes teák 35,40-ről 44,50-re; a Békés megyei üdítőitalok 1 forinttal drágábbak, nőtt a baromfiáru ára, folyamatosan emelkedett a külföldi szeszes italok ára; a cigaretták közül a Helikont 23-ról 25 forintra; a Sopianae 19-ről 20-ra; a magyar Marlboro 54-ről 60-ra, illetve 60-ról 70-re; a magyar Multifilter 48-ról 60 forintra emelkedett. A felsoroltakon kívül még több tucat hasonló árucikk ára növekedett. A kereskedelmi hálózaton eltérő mértékben emelkedtek az árak, így az egyes termékeknek akár több forintnyi eltérés is jelentkezhet az üzletekben, áruházakban.

A mostani áremeléseket Lakatos József, az Országos Árhivatal főosztályvezetője így jellemezte: a kormány ez évre 15 százalékos áremelést számolt, s ez bárhol a világon azt jelenti, hogy főleg a szabadárú cikkek körében rendszeresen, jelentősen és széles körben emelkednek a fogyasztói árak. Csepri Lajos, az Árhivatal elnökhelyettese az MTI munkatársának elmondta: kivétel nélkül vállalati indítatású áremelésekről van szó. Bár ezek a termékek a szabad árformába tartoznak, nem tagadható, hogy az Árhivatal jó részéről tudott, s igyekezett az áremelések időpontját befolyásolni. A kormány egyik közelmúltbeli ülése után kiadott közlemény szerint, a fehérje, a műtrágya és az energia ára az idén nem változik a termelők számára, így központi áremelésre sem kerül sor. Ugyanakkor a szabadárú cikkek körében sor kerül áremelésekre az év során.

A tavaszi forintleértékelés azonban sok termelőt, köztük a baromfitenyésztőket is érintette, számukra jelentősen drágultak az importból beszerzett takarmányadalek. Ezeknél a termékeknél tehát a 6–7 százalékos átlagos áremelés indokolt. Az import drágulása az egyik fő okozója a többi árucikk áremelésének is.

Arra a kérdésre, hogy mindezt figyelembe véve, mennyire lehet kordában tartani a fogyasztói árakat, az elnökhelyettes elmondta: ma úgy látszik, hogy az ez évre tervezett 15 százalékos áremelési szintet nem lehet tartani; szerinte, az árnövekedés legalább 16 százalék lesz. Tudomásul kell venni: az árendszerszer mechanizmusa ma és a jövőben is úgy alakul, hogy az árakban a költségviszonyok mellett a piaci hatások érvényesüljenek, és a gyártók önálló árpolitikát valósítanak meg. Ugyanakkor, az alapvető fogyasztási cikkek és szolgáltatások 33 százaléka átalakulása az árhatóság valamilyen formában befolyással rendelkezik, ha másként nem, az előzetes bejelentési kötelezettség előírásával. Ez az arány az elképzelések szerint, jövőre 30 százalékra csökken, de megmarad a legfontosabb árucikkekre vonatkozóan.

Csepri Lajos szerint, ma már egyre inkább együtt kell

élnünk az árak rendszeres mozgásával, s azzal is, hogy egyik-másik üzletben esetleg jóval olcsóbban juthatunk hozzá ugyanahhoz az áruhoz. Ez esetben a piac dönti majd el a kialakított árak helyességét, mert a vevő ott vásárol, ahol alacsonyabbak az árak. Az árhivatal szakemberei egyébként folyamatosan és rendszeresen vizsgálják, hogy az áremelések nem járnak-e együtt tisztességtelen haszonszerzéssel.

Hidak a jövőbe?

Miami visszalépett, s Budapest–Bécs nagy valószínűséggel megkapja a világkiállítás közös rendezésének a jogát. A jelszó: „Hidak a jövőbe.” Csak az a kérdés, hogy a politikai hidak szerep mellett, gazdasági értelemben is hidak lesz-e a világkiállítás.

Hat hónapos rendezvénysorozat, amelyben a világ mutatkozik be a világnak, s amelynek 1995-ben tervezett hazigazdálát Ausztriával közösen Magyarország lehet. Döntés még nincs — s ahogy ez mostanság szokás — dúl a vita a világkiállításról. Például, ha lesz, hol legyen — Gazdagréten, Obudán, vagy a Csepel-szigeten —, vagy ami ennél talán még fontosabb: a világkiállítás mellett szóló közgazdasági érvanyag körül. Mert sokak szerint a világkiállítás megrendezésére felsorakoztatott argumentumok vitathatók és esetenként ellentmondásosak. Lássunk erre néhány példát.

A nemzetközi tapasztalatok alapján a világkiállítás megrendezése ugrásszerűen korszerűsíti a rendező ország közlekedését, szállodahálózatát, a város képét — mondják a világkiállítás-pártiak. A II. világháború óta 13 alkalommal rendeztek világkiállítást, az USA-ban hatot, Japánban három, Kanadában kettőt, Belgiumban és Ausztriában egyet-egyet. Aligha kell

A „Pozsgay jó fej, azt ne bántsd” — kiáltja hangosan az expresszvonat büféjében egy gimnazista forma fiú a társának. Már Pesten elkezdtek a toroköblögetést, Kecskeméti úgy tele lettek már, mint a déli busz. Harsányan kurjongattak. Hol a Fidesz-t élgették, hol az SZDSZ-t. Nótában sem volt hiány. Végül sorra kerültek hazánk „nagyjai” is. A hangos véleménynyilvánításra többen is odafigyeltek. Szóval, Pozsgay jó fej, Nyers is, Szűrös is, Király is az. A többiek? A többiek hazaárulók, mert romlásba döntötték az országot! — kürtölte teli pófával a sörtől megmámorosodott tizenéves ifjú. Egyik kör a másik után, egyik szüzas a másik után röpödött a büfépult. Egy a fontos: mindenki jó fiú, aki nem szól bele, hogy meddig emelgessék a poharat. A szabadság — a részegség szabadsága is — mindenek fölött való. Vajon ki merné elmondani a két ifjúnak, hogy a „jó fejek” nem így gondolják a demokráciát. A szabadság szeritük nem egyenlő a korlátlan dajdajozással. Ez is történelem, ez is 1989-ről.

Kis történelem — nevezte meg az élet apró dolgait egy francia több évtizeddel ezelőtt. A kis történelem aprócskaiból sok mindent megtudni, ami a korra jellemző, ami a színlalak, a nagy politika mögött él, munkál, formál egy társadalmat. A lényeges, ám apró dolgokat azonban senki sem veti papírra, senki sem fogja tanulmányozni tíz, húsz, száz, vagy ezer év múlva. A kutatók majd előveszik az újságokat, a levéltári dokumentumokat, s abból kiokoskodják, milyen is volt az ezredforduló előtti utolsó évtized. Romló életszínvonal, gazdasági nehézségek, infláció, politikai csatározások, többpártrendszer, vizlepcső, és még ki tudja, mi minden — aminek nyoma marad a gyorsan tovaszálló időben.

Úlók az osztályosnak éppen nem mondható népbüfében, a tányéron marhapörkölt, savanyúság — negyven forintért. Ilyen olcsón már szinte sehol sem csillapíthatom étvágyam. Az idős néni odacsórog a főzeléssel. Hús nélkül. 9 forintért. Nézi a pörköltet, a salátát, majd halkán annyit mond: „Nem erőltetik meg magukat.” Nem. Ennyiért nem. Kedvem lenne felállni, hozni neki valamit feltételek, egy kis húst, vagy vitamint rejtő salátát arra az üres főzelékre. Azután elhessenem magamtól a gondolatot, nem szeretném megsérteni az anyókat. Magamat azzal vigasztalom, mindnyájukon úgysem segíthetek. Neki az az ünnep, ha kerül hús a főzelékbe. Ha vélelmi futja egy fél kiló cserezsniére. Egy hónapra egy-zer. Ez is 1989. Erről sem fognak írni a történelekről. Legfeljebb egy fél mondat kerül majd a történelmi munkák felé. Valahogy így: „A gazdasági bajok fokozódásával az életszínvonal egyre gyorsabban romlott Magyarországon a nyolcvanas években.” Ez viszont a nénikat most aligha vigasztalja. Engem se.

Úlunk a csupa kopár strandon. Szegedtől jó néhány kilométerre. A negyvenes férfival még tavaly ismerkedtünk össze.

A nevét sem tudom, de jól el tudunk beszélgetni a világ dolgairól. Kiderül, ő tavaly belépett az MDF-be. Miért? Mert most lehet dumálni, most kell járni a szánkat! — hirdeti fennhangon. Látva csodálkozom, azért hozzászól: a hit a lényeges. A hit abban, hogy változtathatunk saját sorsunkon! Ebben egyetértünk, azért igyekezzünk mindketten gyorsan másra terelni a szót. A fák éppen kapóra jönnek. A kopárságot senki sem szereti. Sem a fideszes, sem az MDF-es, de még az MSZMP-tag sem. Talán, ha nekiugranánk, és telepítenénk ide néhány cserjét... — javaslom neki. A válasz letaglóz: „Minek, úgyis kiszedik a kommuniztákt!” Úgy látszik, 1989-ben, javuló politikai kultúránk ellenére is, pusztít a demagógia, az ostoba, mindent megmagyarázni tudó vakhit. Közmegegyezésről lehet-e egyáltalán beszélnünk, ha már a fák dolgában sem tudunk zöld ágra vergődni? Ez is a kis történelem egyik gombolyaga, ami egészen más színezetet nyer majd a történelem lapjain, mint a most élő emberek fejében.

Ha már az előbb szó került a szegénységről, a dolgok fonákjait is illene megemlíteni. Kedvenc olvasmányaim közé tartoznak az apróhirdetések. Legalább annyira jellemzőek egy-egy korra, mint mondjuk, a vezércikkek, ha nem jobban. A politikától, persze, első hallásra igen csak messzire esnek, de jobban körül gondolván, hogy ki, mit, mennyiért kínál, máris látszik: a politikától semmi és senki nem mentesülhet. Háztíz tizenkétmillióért, BMW-t másfélt, garaszt, csónakot, Yamaha-motort jó pár köteg ezresért kínálnak a hirdető. Ha egyszer majd előveszi a történész az újságot, és futja majd az idejéből, figyelembe, hogy összehasonlítsa a vezércikkeket az apróhirdetésekkkel, igen csak bajba kerül. Ellenmondásos korunk még tarkábbán, még érthetlenebbül áll majd a jövő évezred embere előtt.

Nagy politika, nagy történelem gondol. A csatározásai egyre kevesebb embert érdekelnek. A figyelem a mindennapi nyűgök, gondok, és persze, abró örömek felé fordul egyre inkább. Ezzel jobban figyelünk arra, ami a politikai programokon, harsány szílamokon kívül reked: az emberekre, arra: hogyan tudunk élni? Nemrégiben egy nyugatnémet üzletmannel hozott össze a sors. Meglepetésemre, azzal kezdte, hogy mi jóval szegényebbnek igyekezzünk mutatni magunkat, mint amennyire vagyunk. Dívát tett a sűrű, a sajnálkozás nálunk — legfeljebb a szerinte. Honnan jött rá minderre? Lehet, hogy ő is elővonta az újságokból meehívó apróhirdetéseket? Nem! Előre volt hozzáigazítva. A sok magyar népköltésztől elvett tudott előzet. Vették a népzünetet máshová, nálunk sokkal gazdagabb országokba. Mi még megmaradtunk magunknak. Csak nem. Nálunk több van minden körű sörnek, minden kifőzött vacsorának.

A kis történelemből ott már „nagyot” csináltak...

Rafai Gábor

A Budapest–Bécs Világkiállításról

különösebben bizonygatni, hogy ezeknek az országoknak eleve fejlett az infrastruktúrája, továbbá területileg is akkorak, hogy a világkiállításaihoz kapcsolódó fejlesztések — Belgiumot kivéve — inkább regionális jelentőségűek lehettek. Vagyis, eddig az infrastrukturális fejlettség — az úthálózat, a telefonhálózat stb. — nem következésmény volt, hanem előfeltétel. A világkiállításokat egy jobbára kész, a különböző rendezvényekre is alkalmas környezetbe telepítették.

S mindebből az következik, hogy ha Magyarországon a világkiállítástól a telekommunikációs alulfejlettség, vagy a hasonlóan közepesnek mondható úthálózat és egyéb forradalmi javulását várja, az példátlan a világkiállításokkal kapcsolatos várakozások történelmében.

Az ország nehéz gazdasági helyzetére való hivatkozással a világkiállítás mellett szól az érv is, hogy enélkül nem lenne mód a közlekedési, távközlési, kereskedelmi, vendéglátóipari idegenforgalmi infrastruktúra átfogó, egybenértékű fejlesztésére. Nagymértékben ugyan ugyan van némi igazság, csak éppen mintha mindez valamiféle önszorgással próbálna befolyásolni a közvéleményt. Vagyis: a világkiállítás nélkül az infrastruktúra fejlesztése

nem jutna pénz. Ugyanehez a kérdéskörhöz tartozik az is, hogy eddig a szükséges csordogáló külföldi tőke a világkiállítási perspektíva hiánya miatt nem tudott nagy folyamattá duzzadni. Még a laikusok is tudják, hogy ez kissé máshogy van, hiszen épp a távol-keleti országok szolgálnak jó példával arra, hogy több milliárdnyi működő tőke importja is lehetséges világkiállítás nélkül.

A teljesség kedvéért azonban mindehhez azt is hozzá kell tenni, hogy egy ilyen rendezvénysorozat reklámszínjátán vonzereje valószínűleg az eddigieknél jobban bekapcsolná a külföldi tőkét a magyar infrastruktúrafejlesztésbe.

A világkiállításra felépülő utak, szállodák és más létesítmények egyébként is szükségesek az ország modernizációjához, s ezek a létesítmények megmaradnak és a későbbiekben hasznosíthatók. Itt csak arra volna célszerű figyelni, hogy ha az ennek nyomán keletkező haszon a világkiállítás befejeztétől gyarapítja, akkor a létesítéshez szükséges forrásokat a költségek között kell számba venni. És mind ez ideig inkább az a gyakorlat, hogy a hozamokat nagyvonalúan, a költségeket szűkkeblűen mérik fel a világkiállítás mellett érveit személyek és szervezetek. Kardinális érv ugyan.

H A